

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

Pop-up kniha pro děti

Bakalářská práce

Autor: Kateřina Drahovzalová
Studijní program: Grafická a Intermediální tvorba
Vedoucí práce: MgA. Jakub Horský
Oponent práce: MgA. Petr Hůza

Zadání bakalářské práce

Autor:	Kateřina Drahovzalová
Studium:	P20P0698
Studijní program:	B0114A310003 Grafická a intermediální tvorba
Studijní obor:	Grafická a intermediální tvorba
Název bakalářské práce:	Pop-up kniha pro děti
Název bakalářské práce AJ:	Pop-up book for children

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část se okrajově věnuje historii knihy. Více do hloubky dětské ilustraci a pop-up. Rozebírá pop-up mechanismy, zejména ty, které jsou použité v knize. Druhá praktická část popisuje výběr tématu a pohádky, inspirační zdroje a samotnou realizaci knihy. Cílem práce je vytvoření funkční pop-up knihy s originálními ilustracemi.

DIAZ, James. *Elements of Pop-up*. Harper Collins Publisher, 2003. ISBN 0689822243.

PAVLÁT, Leo. *Tajemství knihy*. 2. Praha: Albatros, 1988. ISBN 13-858.88.

HOLEŠOVSKÝ, František. *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*. 1. Praha: Albatros, 1989. ISBN 13-777-89.

HIEBERT, Helen. *Pop-up skládanky: prostorové, pohyblivé, papírové modely*. Brno: Zoner Press, 2018. ISBN 978-80-7413-361-9.

BOHATCOVÁ, Mirjam. *Česká kniha v proměnách staletí*. Panorama, 1990. ISBN 80-7038-131-0.

Zadávací pracoviště:	Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	MgA. Jakub Horský
Oponent:	MgA. Petr Hůza
Datum zadání závěrečné práce:	24.10.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Pop-up kniha pro děti vypracovala pod vedením vedoucího závěrečné práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Poděkování

Ráda bych poděkovala MgA. Jakobovi Horskému, vedoucímu mé práce, za odborné vedení, trpělivost, pomoc a cenné rady.

Anotace

DRAHOVZALOVÁ, Kateřina. *Pop-up kniha pro děti*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023. 52 s. Bakalářská práce.

Téma bakalářské práce je Pop-up kniha pro děti. V teoretické části se práce zabývá historií knihy, ilustrace dětské knihy, historie pop-up. Krátce nás seznámí s nejvýznamnějšími autory pop-up knih. Rozebere pop-up mechanismy, nejvíce se věnuje mechanismům použitým v knize. Ve druhé, praktické části, vysvětlí výběr tématu. Seznámí s různými adaptacemi pohádky „O Červené Karkulce“. Představí inspirační zdroje. A v poslední řadě ukáže samotnou realizaci knihy. Od prvotních skic, přes výběr technik a materiálů, makety stránek, po hotovou funkční pop-up knihu.

Klíčová slova: Pop-up, pohádka, ilustrace, Červená Karkulka, kniha

Annotation

DRAHOVZALOVÁ, Kateřina. *Pop-up book for children*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2023. 52 pp. Bachelor Degree Thesis.

The topic of the bachelor's thesis is a Pop-up book for children. In the theoretical part the work deals with the history of books, illustrations of children's books and the history of pop-ups. It will briefly introduce us to the most important authors of pop-up books. It discusses the pop-up mechanisms, focusing mostly on the mechanisms used in the book. In the second practical part, it will explain the choice of topic. It will introduce various adaptations of the fairy tale "Little Red Riding Hood". It will present sources of inspiration. And at last, it will show the realization of the book itself. From the initial sketches, through the selection of techniques and materials, mock-ups of the pages, to the finished functional pop-up book.

Keywords: Pop-up, fairytale, illustration, Little Red Riding Hood, book

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:

Podpis studenta:

Obsah

ÚVOD	10
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VZNIK KNIHY	12
1.1 Písmo	12
1.2 Papír.....	13
1.3 Knihtisk	14
2 ILUSTRACE.....	15
2.1 Ilustrace pro děti	15
2.2 Adolf Born.....	16
2.3 Jiří Šalamoun.....	16
2.4 Josef Lada.....	16
2.5 Ondřej Sekora.....	16
2.6 Jean-Jacques Sempé	16
2.7 Eric a Terry Fanovi.....	17
2.8 Marek Rubec	17
3 VZNIK POP – UP.....	18
3.1 Volvelles.....	18
3.2 Rané „movable books“	19
3.3 Peepshows a další	20
3.4 Největší autoři 19. století.....	22
3.5 Největší autoři 20. století.....	22
3.6 Pop – up pro zábavu	24
3.7 Papíroví inženýři	25
3.8 Největší sláva pop – up knih	25
3.9 Moderní pop – up	27

4 POP – UP MECHANISMY	30
4.1 Volvelles.....	30
4.2 Wheel.....	30
4.3 Flaps	30
4.4 Dissolving wheel	30
4.5 Pull tabs	30
4.6 Multiple layers.....	30
4.7 Living models.....	30
PRAKTICKÁ ČÁST	32
5 POP – UP KNIHA	33
5.1 Inspirace	33
5.2 Pohádka	35
5.3 Materiál.....	35
5.4 Návrhy, skici a maketa	36
5.5 Realizace.....	41
ZÁVĚR	46
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	47
Literatura	47
Internet	47
Obrázky	48
PŘÍLOHY	52
O Červené Karkulce.....	52

ÚVOD

Pop – up kniha se přes všechna úskalí stala nedílnou součástí našich životů. Okouzila svými barevnými, velkolepými 3D ilustracemi. Čtenářovi dovolila interagovat a měnit příběhy, tím si vysloužila místo ve většině knihoven. Jsou to mimořádné výtvary. Odolné, ručně vyráběné papírové konstrukce, které dokážou vyprávět příběhy, sdělovat nápady a demonstrovat koncepty a zároveň jsou zábavné, fascinující a plné překvapení. V historii se pop – up mechanismy používaly především ve vědeckým a astrologických publikacích, postupem času se mnohokrát jejich využití proměnilo až do dnešní zábavné podoby. Umělci se navrhování pop – up z papíru věnují již staletí a v dnešní době se s jejich díly můžeme setkat v umělecké sféře, reklamě, obchodu a dalších.

Bakalářská práce v teoretické části okrajově přiblíží vznik knihy, písma a papíru. Vysvětlí, proč je ilustrace pro děti důležitá a představí ilustrátory, kteří mě inspirovali v mé práci. Více do hloubky se zabývá vznikem a historií pop – up, především proto, že jsem nedohledala českou literaturu, která by historii pop – up dávala takovou váhu. Za pomoci anglické literatury se snaží přiblížit vznik a vývoj pro další čtenáře a tvůrce. V další kapitole bakalářská práce seznámí s nejčastěji používanými mechanismy a prvky, zejména těmi, které jsou použité v praktické části.

Praktická část se věnuje vlastní tvorbě autorské pop – up knihy. Zabývá se inspirací k dané tvorbě, rozebírá různé znění pohádky O Karkulce a vysvětlí výběr pohádky. Popisuje potřebný materiál pro výrobu pop – up. Nejdůležitější část je zasvěcena skicování, výrobě maket a samotné realizaci knihy až po obálku.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VZNIK KNIHY

Ještě, než mohlo vzniknout pop – up, musela vzniknout kniha. Tu musí nejdříve napsat spisovatel. Jeho rukopisy musí vydat nakladatelství. Knihu je poté zapotřebí vyrobit a předat čtenářům. Ale nic z toho by nemohlo být, kdyby nebylo písmo.

1.1 Písmo

Vznik písma je nejdůležitějším výchozím bodem pro rozvoj moderní civilizace. Na začátku všeho stojí tzv. upamatovací značky např. mohlo jít o šíp, který ukazoval směr cesty. První pokusy o sdělování myšlenek najdeme v pravěku. Malby v jeskyních Altamira, Lascaux, Gargas jsou, jak umělecký projev, tak „piktogramy“ nesoucí myšlenku a poučení pro ostatní členy a potomky. Popel nebo barevné hlínky smíchali s vodou a pomocí rytí, natírání a primitivních štětců zobrazovali lovnou zvěř i lidské postavy. Odborně se těmto skalním malbám říká petroglyfy. „*Ve výjevových obrazech se zřejmě některé častěji užívané prvky opakovaly, a tak vznikly piktogramy. Na obrázcích zachycujících lov se už například neobjevoval jakýkoliv člověk, ale vždy znamenal lovce. Kresba se přitom postupně zjednodušovala a ustalovala v určitém dohodnutém významu, až v průběhu mnoha set let získala podobu jakéhosi znaku pro lovce.*“ (Pavlát, 1988, s. 11) Postupně vzniklo na stovky dalších zjednodušení i pro pojmy myšlenkově bohatší, ty dostaly název ideogramy. Při přechodu od písma obrázkového k písmu slovnímu, lidé pochopili, že znak označuje i zvuky. Každý obrazový symbol nese i svoje slovní vyjádření. Tak začalo vznikat písmo slabičné a hláskové. Jedno z neznámějších písem, hieroglyfy, bylo založeno na obrázkovém principu. Aztékové z hieroglyfů vytvořili své vlastní písmo, tvořené především piktogramy. Egypťské, Sumerské a Čínské jsou tři nejvýznamnější písma starověku. Čínské písmo vyjadřuje celistvé významy. Písmo se postupem času proměňovalo, ale jeho obrázková podoba zůstala patrná. V současnosti se po světě používá okolo 400 druhů písem. Nejrozšířenější je písmo latinské, které je používáno i u nás. (Pavlát, 1988)

Sumerové jsou pokládáni za tvůrce nejstaršího dochovaného obrázkového písma. Psali především obchodní záznamy, ryli je do hlíny a vypalovali. Obrázky tímto způsobem nemohly být zobrazeny dostatečně věrně, začali do hlíny seříznutým rákosem vtiskovat klíny, proto se písmo nazývá klínové. První reforma klínového písma přišla při poznání slabičných prvků. Ze psaní ve sloupcích shora dolů a odprava doleva, psali v řádcích, snížil se počet používaných znaků a otočily se o 90°. Písmo přejala mnoho národů např.

Babylóňané, Asyřané, Peršané. S klínovým písmem jsou spojena první literární díla jako báseň o stvoření světa *Enúma eliš* a epos o králi *Gilgamešovi*. (Pavlát, 1988)

Ve stejné době vytvářejí výjevové texty Egypťané, kteří dospívají k vlastnímu obrázkovému písmu. Díky dlouhému životu jejich národa, mohli své hieroglyfy používat a zdokonalovat po staletí. Dnes historici v barevném provedení rozeznat až 30 různých druhů ptáků. Pro běžnou potřebu dali za vznik písmu hieratickému, které je podstatně zjednodušeno. Později se prosadilo písmo démotické, kterým byly psány světské texty, písmem hieratickým pouze náboženské. Staroegyptská literatura obsahuje náboženské, filozofické, naučné texty, prózy i poezie. *Knih mrtvých* měla zesnulým zajistit blahobyť. *Hymnus na slunce* je oslavná píseň, v níž Achnaton uctívá slunce jako zdroj života. (Pavlát, 1988)

Féničané převzali část od egyptské a semitské abecedy. Fénická abeceda, zaznamenává pouze souhlásky. Fénické zvukové písmo vyjadřovalo jen hlásky, nejjednodušší část řeči. Řekové převzali do své abecedy 22 znaků a několik nových přidali. V Aténách byla vyhlášena jediná oficiální řecká abeceda o 24 písmenech. Původní podoba abecedy se mezitím dostala na Apeninský poloostrov, na část zvanou Latium, kde žil kmen Latinů. Ti převzali západořeckou abecedu a vytvořili 21 hranatých tvarů pro abecedu. Další úpravy dělaly národy, které abecedu převzaly, pro svůj vlastní jazyk. (Pavlát, 1988)

Krátké užívání hlaholice podleho západním vlivům a v 10. století se latinská abeceda stala našim národním písmem. Kvůli více hláskám v Českém jazyce, než je v Latinském u nás vznikaly spřežky, které byly později nahrazeny diakritickými znaménky. Tak vznikla abeceda o 42 písmenech, jak ji známe dnes. (Pavlát, 1988)

1.2 Papír

Ze všeho nejdřív se psalo na hlínu. Pro obyčejné texty se používala i ta s nečistotami, pro ty důležité jemně plavená se svrchní žlutou vrstvou. Tabulky nesměly být příliš měkké a vyschlé, proto s sebou písaři nosili vlhký hadr. Také se texty ryly do kamenných tabulek, perleti, bambusových destiček a později do měděných a kovových desek. V Indii psali na březovou kůru, palmové listy, jelení kůži. Poslední rostlinou je papyrus, který hustě rostl podél řeky Nil. Ve starém Egyptě vyráběli papír tak, že rozřezali stvol papyrusu, odstranili dřeň, tu narovnali vedle sebe v pruzích a napříč kladli další vrstvu. Tuto dřeň polili vodou z Nilu, vyrovnali pod tlakem lisu, vysušili na slunci a vyhladili. Jednotlivé listy slepovali za sebe do svitků. Velmi brzy se objevil pergamen, což je jemně

vydělána ovčí, jehněčí, kozí nebo telecí kůže. Za předchůdce dnešní knihy se považuje tzv. kodex. – dřevěné desky spojené kovovými sponami, tvořené dvěma, třemi nebo i sedmi deskami. Desky nahradil pergamen, na který se dalo psát z obou stran. Přeložené listy papyrusu byly na jedné straně slepovány k sobě. Listy pergamenu byly vkládány do sebe a složky sešívány. Tomuto celku se říká knižní blok a byl chráněn obálkou z pergamenu, kůže, látky, bukovými nebo dubovými destičkami. Vynález papíru se připisuje čínskému mandarínovi Cchaj Lunovi. *„Jako výchozí materiál používal morušové větve. Pařil je v kádích, dokud se neodloupla kůra, tu pak sušil na slunci, znovu máčel, a když se vrstvy kůry oddělily, roztloukal lýko na drobné kousky, ke kterým přidával v kamenném moždíři rozmělněné hadry. Ve vodě všechno zředil na kaši, tu naléval zvláštní lžici do dřevěného rámu s přivázanou bambusovou rohoží, nechával vytéci vodu a po přidání škrobu se z vláken vytvořil papír. Když ho Cchaj Lun vylisoval a usušil, mohlo se začít psát.“* (Pavlát, 1988, s. 42)

U nás byla založena první papírna roku 1370, díky papírníkům, které povolal Karel IV.

1.3 Knihtisk

Předchůdce knihtisku jsou tzv. deskotisky – písař vytvořil text na papír nebo hedvábí, nápis otiskl na dřevo zrcadlově převráceně, znaky vyřezal, aby vystupovaly a poté je mohl tisknout. V 11. století se čínský kovář pokoušel o tisky pomocí jednotlivých liter. *„Bral mazlavou hlinu a vyrýval do ní znaky hranou mince. Pro každý znak zhotovoval samostatnou literu, kterou potom žíhal nad ohněm, aby byla tvrdá. Připravil si železnou destičku a polil ji směsí borové smůly, vosku a papírového popela. Když se chystal tisknout, vzal železný rám a položil ho na železnou desku. Potom kladl do rámečku litery, jednu těsně vedle druhé. Když byl rám plný, tvořil samostatnou tiskovou desku. Tu dal nad oheň, aby se zahřála a změkla lepicí směs; potom vzal jinou, dokonale hladkou desku, položil ji na desku se sazbou a tlačil tak dlouho, až byl povrch sazby úplně rovný. Pro tisk dvou nebo tří výtisků je tato procedura dost zdlouhavá a pracná, zato když se tisknou desítky, stovky nebo tisíce exemplářů, letí práce jako vítr. Od každého znaku měl několik liter, pro hodně užívané znaky měl po více než dvaceti literách, aby je při jejich opakování na jedné a téže straně snadno rozmisťoval. Chyběl-li mu nějaký znak, rychle ho vyřezal a vypaloval nad hořící slámou. Po dokončení tisku držel opět litery na železné desce nad ohněm, aby změkla lepicí směs; potom do nich udeřil rukou, takže litery samy vypadaly a vůbec nebyly zvlhlé a ušpiněné od lepidla.“* (Pavlát, 1988, s. 64)

Největším průkopníkem, kterého nejspíš všichni známe, je Johannes Gutenberg. Vynálezce technologie mechanického knihtisku pomocí jednotlivě sestavených liter. Celý proces vychází z tisku z výšky. Jednotlivé litery vytvořil ze slitiny kovů, na připravenou mřížku je sázel vedle sebe, pomocí vylepšeného vinařského lisu (tiskařský lis) mohl otisknout několik tisíc kopií. Svůj vynález tajil, odtud také pochází označení černé umění = tajné.

2 ILUSTRACE

Ilustraci vnímáme jako jakýkoliv výtvarný projev, který doprovází literární dílo. Je jím inspirovaná a ovlivněná, přesto má svou uměleckou hodnotu a svébytnost.

Vznik a vývoj ilustrace je úzce spjatý s vývojem knihy. Za předchůdce ilustrované knihy můžeme považovat svitky ze Starověkého Egypta. Nejbližší ilustraci jsou středověké iluminované rukopisy. Albrecht Dürer jako první ve svém díle *Apokalypsa* vytvořil celostránkové ilustrace, tím je oddělil od textu, dřevořez dostal uměleckou hodnotu a byly položeny základy pro volnou grafiku a knižní ilustrace. S příchodem nových technologií a grafických programů, přichází nové a revoluční možnosti, které jsou v dnešní době ve světě grafiky nezastupitelné.

2.1 Ilustrace pro děti

Velmi obsáhlé a specifické téma, kterým se zde budeme zabírat jen okrajově. Především si zde představíme ilustrátory dětských knihy, kteří mě inspirovali v mé vlastní tvorbě.

Většinou dětské čtenáře zaujmou právě ilustrace. Mají díky nim možnost vplout do vlastního světa, prohlubují si vlastní fantazii. Ilustrátor by měl skrze ilustrace čtenářům předat pravdivý obraz o reálném světě kolem a zároveň rozvíjet jeho představivost. Měl by brát v potaz, o čem kniha je, jaké věkové kategorii je určena, jakou techniku zvolí pro svou tvorbu. Pro většinu dětí je to první setkání s výtvarným uměním, učí se tak výtvarnému vkusu.

Ilustrace je nedílnou součástí dětské literatury, má svou výchovnou a vzdělávací úlohu. Měla by plnit zábavnou, umělecko-estetickou a dekorativní, didaktickou funkci. Také dává prostor pro pauzy, odvrací pozornost od textu, obnovuje pozornost pro další text. Působí i na vývoj dětské psychiky.

2.2 Adolf Born

Český malíř, kreslíř, ilustrátor, karikaturista a animátor. Ilustroval knihy téměř 50 let, jak pro dětské, tak dospělé publikum. „Z nejšťastnějších umělcových prací připomeňme ilustrace k *Aprílové škole* (1978) Jiřího Žáčka, *Boříkovým lapáliím* (1973) Vojtěcha Steklače či k českému překladu *Durellova Mhuvícího balíku* (1983).“ (Reissner, 2015, s. 117) Spolu s Milošem Macourkem vytvořili nejznámější ilustrace a animace k *Machu a Šebestové* nebo opici *Žofce*. Největší inspiraci v jeho díle vidím v osobitém humoru a vlastním viděním světa.

2.3 Jiří Šalamoun

Český výtvarník, zabýval se ilustrací, grafikou, animovaným filmem a plakátovou tvorbou. Nejznámější jsou jeho ilustrace *Maxipsa Fíka* od Rudolfa Čechury, které byly později zpodobněny v animovaném seriálu. „Mezi mnoha jinými tituly ilustroval Šalamoun také *Hofmanovu knihu Pan Tau a tisíc zázraků* (1974), *Tolkienova Hobita* (1979) a *výbor kramářských písní Bohuslava Beneše Poslyšte písničku hezkou* (1983).“ (Reissner, 2015, s. 116) V jeho tvorbě nalezneme grotesknost, fantasknost, dějovost, humor, ironii i parodii. Večerníčky o Maxipsu Fíkovi mě vrací zpět do dětských let a jsou neodlučitelnou inspirací v mé tvorbě.

2.4 Josef Lada

Věnoval se kresbě, malbě, karikatuře, scénickému výtvarnictví a ilustraci. Z jeho díla můžeme zmínit *Moje abeceda*, *Bubáci a hastrmani*, *Kocour Mikeš* nebo *O chytré kmotře lišce*. V ilustracích spojuje reálný a vymyšlený děj s konkrétním prostředím (České prostředí, děti, domácí mazlíčci).

2.5 Ondřej Sekora

Byl redaktorem v Lidových novinách, Dikobrazu a výtvarným redaktorem Státního nakladatelství dětské knihy. Nejvíce se proslavil knížkou *Ferda Mravenec*, která se stala předlouhou pro loutkové divadlo a kreslený film. Jeho tvorba je velmi oblíbená a naučná.

2.6 Jean-Jacques Sempé

Francouzský humoristický kreslíř. *Malý Mikuláš*, humorné příběhy a kresby ze života školáka, jsou jeho nejznámějším dílem. V kresbách uplatňuje především jednoduchou perokresbu, skvěle popisuje děj. *Marcelín Pivoňka*, příběh malého kluka, který se pořád

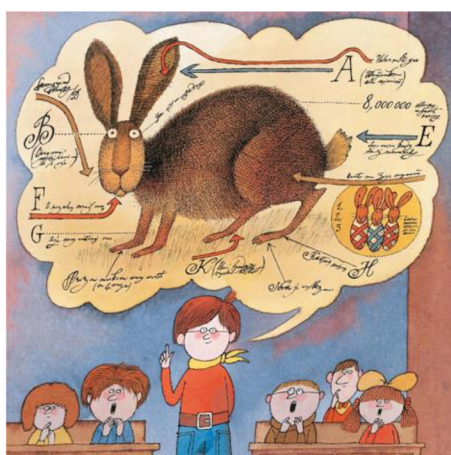
bez příčiny červená. Obrazové vyprávění s minimem textu, dává prostor autorovi dostatečně vyznít. (czechillustrators.cz, 2018)

2.7 Eric a Terry Fanovi

Jejich práce je směsí tradičních a současných technik, využívají inkoust a grafit smíchaný s digitálními ilustracemi. *The Night Gardener* je jejich široce uznávaná obrázková kniha. *Moře potkalo oblohu*, příběh je krátký, ale ilustrace jsou velmi detailní a pečlivé. (thefanbrothers.com)

2.8 Marek Rubec

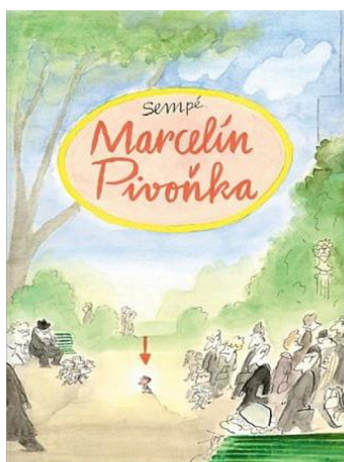
Český ilustrátor a tvůrce komiksů. *Jak v Londýně vymysleli atentát na Heydricha*, ilustrovaná grafická novela. *Jarmil*, jeho vlastní komiksová kniha. Nejvíce pracuje štětcem a tuší, fixem nebo digitálně na grafickém tabletu. Klade důraz na černé linky a plochy. (databazeknih.cz)

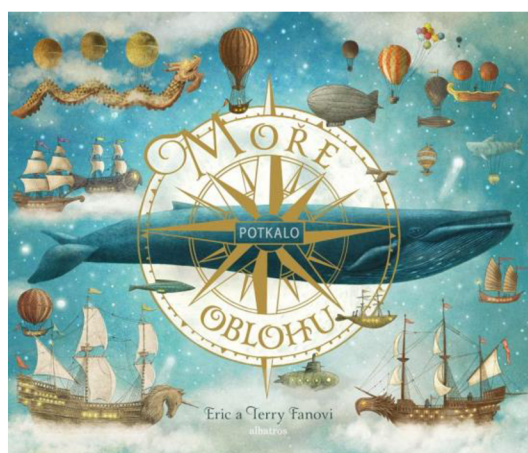
Obr. 1 - Mach a Šebestová

Obr. 2 - Maxipes Fík

Obr. 3 - Marcelín Pivoňka

Obr. 4 - Moře potkalo oblohu

Obr. 5 - Jarmil

3 VZNIK POP – UP

Pop – up jsou důmyslná mechanická papírová zařízení určená k překvapení, zábavě a vzdělávání. Již více než tisíc let filozofové, vědci, umělci a designéři přidávají k textu pohyb, aby zvýšili porozumění, potěšení a zapojení čtenářů do vyjádřených slov, pojmů a emocí. Pop – up, záložky, otočná kolečka a krycí chlopně jsou jen některé z pohyblivých zařízení, která se používají v knihách, blahopřáních a reklamě. Mají dlouhou a poutavou historii, která začíná před příchodem tištěných knih. Celá tato kapitola vychází z knihy *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Photos* od autorů Phillips Trish a Ann Montanaro.

3.1 Volvelles

Není jisté, kdo jako první přidal do knihy pohyblivý prvek, ale ve 13. století Matthew Paris, benediktinský mnich, zahrnul do své *Chronica Majora* otáčivé kolo neboli volvelle. Rukopisná skripta opatství obsahovaly nákresy kruhových tabulek používaných k určení svátků. Paris vytvořil volvelle, aby bylo snazší seřadit řádky otáčením papírového kola, než aby bylo nutné přesouvat celý rukopis. Slovo „volvelle“ je odvozeno z latiny, což znamená „otáčet se nebo válet se“.

Kalendárium z roku 1476 od německého matematika a astronoma Joannese Regiomontana bylo prvním tištěným kalendářem v Evropě. Šesté vydání, z roku 1489, obsahovalo několik volvelle, které napomáhaly čtení tabulek. *Sefer Ebronot*, židovská příručka vydávaná v letech 1614 až 1720, používala volvelles k usnadnění stanovení náboženských svátků. V roce 1524 vytvořil Peter Apian, německý profesor matematiky a astronomie, *Cosmographie*, jedno z nejvlivnějších děl 16. století o geografii a astronomii. Kniha obsahovala tři celostránkové volvelle používané k výpočtům řešení problémů souvisejících s určováním času, astronomií a astrologií.

Apianovo nádherné *Astronomicum Caesareum*, vydané v roce 1540, bylo vytištěno ručně a mělo téměř 40 stran astronomických a astrologických dřevorytových volvelle. Luxusní obří folio, navržené pro císaře Karla V. a jeho bratra Ferdinanda, mělo skvěle ručně kolorované stránky. Byly plné rotujících papírových disků. Někdy měly až pět nebo šest vrstev, sloužících k výpočtu planetárních poloh, zatmění a dob krize v nemoci. Některé z volvelles v této knize zahrnovaly hedvábné nitě a perly jako klouzavé indikátory.

Volvelles byly ideálním mechanickým zařízením pro tajné kódy. V *Polygraphia* od Johannese Trithemia, vydané posmrtně v roce 1518, bylo 13 celostránkových volvell, rozdělených do 12 oddílů. Každá sekce měla 12 písmen abecedy seřazených v pořadí, ale začínajících na různých místech abecedy. Otočením každé části papírového kola na jiné místo mohl čtenář najít klíč ke kódu.

Zatímco volvelle byly pravděpodobně první pohyblivé předměty, které se objevily v knihách, byly nadále používány po staletí a dodnes se nacházejí v knihách, blahopřáních a reklamách. Kromě toho, že jsou užitečnými učebními pomůckami, dodávají čtení hmatový rozměr, který má nadčasovou přitažlivost.

3.2 Rané „movable books“

Každá kniha s pohyblivými díly se nazývá „movable book“. Těmito částmi mohou být otočná kola nebo volvelles, klapky, vytahovací poutka nebo vyskakovací okna. Vrstvy překrývajících se plátů nebo chlopní, které bylo možné jednu po druhé zvedat, byly v průběhu 16. století používány v anatomických ilustracích k odhalení vnitřních částí těla. Tyto listy papíru byly obvykle černobílé dřevoryty s textem vytištěným kolem ilustrace.

Provádění pitev bylo v 16. století zakázáno, ale protože byl Andreas Vesalius profesorem anatomie, mohl je provádět jako součást své výuky. Jeho anatomické kresby byly široce rozšířeny a jeho postupy a přednášky přilákaly stovky přihlížejících. Vesaliovo historické dílo, *Tabulae Anatomicae Sex*, bylo vydáno v roce 1539 se šesti anatomickými chlopněmi. V této knize má mužská postava pět překrývajících se dřevorytů a žena čtyři, z nichž každý ukazuje vnitřní orgány těla skryté pod skládacími chlopněmi. Tyto tzv. „Adam a Eva“ desky způsobily senzací v celé Evropě a rychle je následovalo pět nových vydání.

Neobvyklé použití chlopní bylo objeveno v *La Confession Coupée, ou, La Méthode Facile Pour se Préparer aux Confessions Particulières & Générales*, vydané v řadě vydání od roku 1677. Osobní hříchy byly vytištěny na jednotlivých chlopních, což umožnilo kajícíkovi složit klapku označující hřích, který učinil. Po přiznání mohla být vrácena do původní polohy. *Náčrtky a rady o krajinném zahradnictví* (1795) a další díla britského zahradního architekta Humphryho Reptona zahrnovaly překrývající se desky. Byly to ilustrace „před“ a „po“, které měly potenciálním zákazníkům ukázat, jak by se jejich statky daly vylepšit. Počáteční ilustrace akvatinty ukazovala nemovitost

v nevyplešeném stavu a druhá, viditelná při zvednutí překrytí, ukazovala nemovitost po dokončení Reptonových návrhů.

Harlequinades, turn – up books nebo metamorphoses jsou všechny termíny používané k označení dalšího mechanického zařízení, které se stalo populárním v 18. století. Existují rané ručně kreslené příklady harlekvinád, ale anglický tiskař Robert Sayer vyrobil první tištěnou verzi v 60. letech 18. století. Tyto knihy používaly připojené chlopně, aby vtáhly čtenáře do textu a ilustrací. Zpočátku vznikly jako náboženské příběhy, Sayer a další se brzy obrátili k morálním textům a divadelním tématům. Tyto levné knihy se staly známými jako harlekvinády, divadelní postava Harlekýn byla ústřední postavou mnoha z nich a toto slovo se často objevovalo v názvu. I když existují určité varianty, knihy mají obvykle jeden nebo dva ryté listy s prvním listem složeným kolmo do čtyř částí. Druhý list byl rozříznut na polovinu a zavěšen na horním a spodním okraji prvního, takže každá chlopně mohla být zvednuta samostatně. *Harlekýnská invaze: Nová pantomima* (1770) byla jednou z asi 15 titulů produkovaných Sayerem v letech 1766 až 1772.

Londýnští vydavatelé S. a J. Fullerovi si vydobyli místo v historii pohyblivých knih vytvořením knih pro papírové panenky, které vycházely od počátku 19. století. *The History of Little Fanny: Exemplified in a Series of Figures* měl sedm nebo osm vystřižených postav bez tváře v různých kostýmech. Odnímatelnou hlavu lze vložit do papírové kapsy a ukázat postavu v alternativním oblečení. Tyto malé, drahé knihy obvykle obsahovaly morální příběhy s ručně kolorovanými ilustracemi.

3.3 Peepshows a další

Peepshow knihy, jinak známé jako tunelové knihy. Tyto expozice z 18. století byly často velmi propracované konstrukce zobrazující výjevy ze vzdálených měst, slavné příběhy nebo aktuální události a divák za to, aby se na obraz podíval, platil. Ruční peepshow knihy byly menší předměty s přední a zadní obálkou a panely připevněnými ve stylu harmoniky na obou stranách, nebo nahoře a dole. Stejně jako u větších verzí byly ilustrace prohlíženy otvorem v obálce, a když byla kniha rozložena, bylo dosaženo trojrozměrného efektu. *Stručný popis tunelu Temže* (1851) měl v krytu dva otvory, kterými pozorovatel mohl vidět scénu. Londýnskou výstavou z roku 1851 oslavily dvě další pozoruhodné peepshows: *Laneův teleskopický pohled na ceremoniál Jejího Veličenstva zahajující Velkou výstavu* a *Na všechny národy a interiér nádherného Nového křišťálového paláce v Sydenhamu*.

Přestože byly pohyblivé věci součástí knižního designu po celá staletí, byly téměř vždy používány ve vědeckých dílech a v knihách pro dospělé, a teprve v 19. století byly tyto techniky aplikovány na knihy, které byly navrženy tak, aby pobavily a potěšily děti.

Dean & Son, vydavatelská firma založená v Londýně před rokem 1800, se prohlašovala za původce dětských pohyblivých knih. Nebyla to tak úplně pravda, protože před nimi byli jiní, ale Dean měl významný dopad na historii pohyblivých knih. Od poloviny 19. století se společnost zaměřila na výrobu pohyblivých knih a vydala téměř 70 knih s různými druhy pohyblivých částí.

Pro výrobu těchto knih Dean zřídil speciální oddělení zručných řemeslníků, kteří připravovali ručně vyrobené mechanismy. Jeden z návrhů využíval princip peepshow vystřižených scén zarovnaných za sebou, aby vznikl trojrozměrný efekt. Jako v *Malé Červené Karkulce* (1856), součást série Dean's New Scenic Books, byla každá vrstva připevněna k další stužkou, která se objevila za horní částí, a když se zatáhla, celá scéna vyskočila do perspektivy. Dean také představil pohyblivé knihy s transformačními deskami, jako ty v Deanově knize *Dissolving Views* (1860). Po vytažení poutka na boční nebo spodní straně ilustrace se obrázek „přeměnil“ na jiný obrázek.

Londýnští vydavatelé H. Grevel & Co., Ward & Lock, Darton and Co. a Read & Co. všichni produkovali na konci 19. století pohyblivé knihy, ale vydavatelé Ernest Nister a Raphael Tuck byli první, kdo vážně zpochybnil dominanci Dean & Son. V roce 1870 Raphael Tuck a jeho synové založili v Londýně nakladatelství, které vyrábělo luxusní papírové předměty, včetně výstřížkových obrázků, valentinek, puzzle, papírových panenek, zdobených papírů a knih. Tuck produkoval knihy v různých velikostech, které obsahovaly mnoho různých typů mechanismů: panoramata s volnými kusy, poutka, ilustrace podobné peepshow a stand-up scény.

Pro výrobu těchto knih založil Tuck, stejně jako Dean, redakční a designová studia v Londýně, kde svazky vznikaly. Práce byla poté odeslána do Německa k tisku a montáži. *Fun for Little Folks* (1890), typické pro tyto knihy, měly desky, které se při otevírání sklápěly v pravém úhlu ke čtenáři a tvořily trojrozměrnou scénu. Tuck také produkoval sérii plochých panoramatických knih. Čtyři stránky ve *Dnech v Catlandu s Louisem Wainem* (1895), představující hravé kočky v lidském prostředí, se rozkládají na čtyř panelový displej. Dvanáct vystřižených koček, uložených v kapse v krytu, lze umístit do očíslovaných míst na ilustracích.

3.4 Největší autoři 19. století

Ernest Nister se narodil v Německu v roce 1842 a v roce 1877 začal s tiskařskou činností. Nisterova díla byla podobná těm, které vytvořili jeho současníci, ale v některých jeho knihách, jako je *Model Menagerie* (1895) a *Little Pets* (1896), se ilustrace postavily automaticky. Tyto knihy měly vyřezávané figurky, které byly namontovány do trojrozměrného rámce peepshow. Figurky byly spojeny plátěnými nebo papírovými vodítky tak, že při otáčení stránek se postavy oddalovaly od sousední stránky a vytvořily perspektivní prostředí. *Sem a tam* (1894) začlenil tento mechanismus. Při vytažení záložky v dolní části stránky se rozdělené části prvního obrázku přesunuly přes části druhého obrázku, aby se zobrazila jiná ilustrace. Podobný mechanismus, kruhová transformační deska, byl použit v *Surprise Picture Book* (1899) a *Playtime Surprises for the Children* (1900). Stuha otáčela obrazem a při otáčení ve směru hodinových ručiček se obraz měnil. Otočením snímku proti směru hodinových ručiček se obnovil první snímek.

Nejoriginálnější pohyblivé obrázkové knihy z 19. století navrhl Lothar Meggendorfer (1847-1925). Mnichovský umělec měl vzácnou komickou vizi, kterou dokázal předat svým uměním a důmyslnými mechanickými zařízeními. Na rozdíl od většiny svých současníků se nespokojil pouze s jednou akcí na každé stránce. Často nechal pět částí ilustrace pohybovat současně a různými směry. Meggendorfer vymyslel složité páky, skryté mezi stránkami, které dávaly jeho postavám obrovské možnosti pohybu. K připevnění pák použil drobné kovové nýty, takže je mohl všechny aktivovat jediným zatažením, často s několika zpožděnými akcemi, když se poutko vytáhlo dále. Některé ilustrace používaly více než tucet nýtů. V *Comic Actors* (1851) ukázal, jak dokáže vzít obyčejnou situaci a najít v ní humor. V jedné scéně muž žehlí bundu, zatímco kočka sedí na žehlicím prkně. Při zatahování za poutko se žehlička pohybuje po látce a kočka odtahuje svůj ocas od horkého železa.

3.5 Největší autoři 20. století

Se začátkem 1. světové války výroba těchto knih ustala a trvalo mnoho let, než se knihy tak vysoké kvality znovu objevily na trhu. V roce 1929 byla zahájena nová série pohyblivých knih. Britský knižní vydavatel S. Louis Giraud koncipoval, navrhoval a produkoval knihy s pohyblivými ilustracemi popisovanými jako „živé modely“. Každý titul obsahoval nejméně pět dvojstránek, které se automaticky vztyčily při otevření knihy a ilustrace bylo možné prohlížet ze všech stran. Byly to cenově dostupné a oblíbené

novinky. *Bookano Stories with Pictures that Spring up in Model Form*, každý ročník obsahoval příběhy, verše a ilustrace a také pět nebo více vyskakovacích oken.

V polovině 30. let 20. století, když se deprese prohlubovala, hledali američtí vydavatelé knih způsoby, jak oživit nakupování knih. Blue Ribbon, nakladatelství založené v roce 1930, našlo kombinaci, která se osvědčila: animované knihy postaviček Walta Disneyho a klasické pohádky s pop – up. Blue Ribbon prohlašoval, že je prvním vydavatelem, který použil termín „pop – up“ k popisu pohyblivých ilustrací, a zaregistroval ochrannou známku pro „plnou právní ochranu pro výhradní použití tohoto jména“. První pop – up tituly Blue Ribbon, vydané v roce 1932, *Jack the Giant Killer* a *The "Pop – up" Pinocchio*, ilustroval Harold B. Lentz. Se čtyřmi tituly, které byly zařazeny mezi pět nejlepších knih pro mládež roku, se prodej pop – up knih Blue Ribbon dostal na vrchol seznamu bestsellerů pro mladistvé v roce 1933. Za dva roky jejich prodej dosáhl 300 000 výtisků.

Ve 30. letech 20. století Casa Editrice Hoepli z Milána vydala první ze svých „divadelních knih“ se šesti jevištiemi navrženými tak, aby byly vystaveny v kole. *La Bella Addormentata Nel Bosco* byla vyrobena v tomto karuselovém formátu; hloubka vytvořená trojrozměrnými ilustracemi oživuje jeviště.

Společnost Sears Roebuck vytvořila v roce 1934 malou brožuru pro expozici Century of Progress se středovým rozkládacím oknem s budovou Sears, jedna z prvních reklam využívající pop – up. British Savoy Hotel vydal trojrozměrnou brožuru s pop – up hotelem a panoramatem New Yorku. Časopis *Good Housekeeping* vytvořil brožuru z roku 1933 s pop – up složeným vějířem, aby propagoval ocelový dům, který sponzorovali na výstavě Century of Progress. V roce 1939 Tareyton Cigarettes obsahovaly malé, složené, lehké kartičky v cigaretových krabičkách, které představovaly pop – up slavných britských budov. Knihu s velkými pop – up vydal New York Mutual Broadcasting System na konci 30. let 20. století. I když to není přesně reklama, je věnována sponzorům sportovních událostí, které lze slyšet v rozhlasové síti, a mohla být použita k přilákání nových inzerentů. Oboustranné ilustrace ve hře *From the Bottom Up* zobrazují box, dostihy a baseball.

The Exciting Adventures of Finnie the Fiddler (1942) byla kniha ze série titulů obsahujících animace Juliana Wehra. Jeho ilustrace byly vytištěny na lehký papír a pohyb vytvářely mechanismy ovládané táhly. Stránky byly na různých místech rozříznuty, aby mohly vyčnívat paže, hlavy, nohy nebo jiné pohyblivé části. Pohybem táhla, který

procházel bočním nebo spodním okrajem zobrazené stránky, uváděl čtenář do pohybu různé části animace. Akce byla přenášena až do pěti různých částí obrazu.

Geraldine Clyneová byla tvůrcem série deseti titulů Jolly Jump – ups vydaných v letech 1939 až 1954. Poskytly uklidňující, idealizovaný pohled na americký život během druhé světové války a po ní. Do té doby se pop – up knihy vyráběly z vyseknutých listů, které se skládaly a lepily na ploché stránky. Rozdíl v ilustracích Jolly Jump – up byl v tom, že byly vytištěny na jediném listu papíru, který byl vysekán a složen do trojrozměrné scény. Knihy byly formátovány vodorovně, s textem vytištěným rovnoběžně se hřbetem.

3.6 Pop – up pro zábavu

V 50. letech 20. století společnost Artcraft Paper Products vydala tucet nebo více knih s „3dimensional spring – ups“. Jejich komiksové obrázky a krátký text převyprávěly známé příběhy, bajky a lidové pohádky. *Mary and Her Lamb Go into Business*, jedna ze série jarních obrázkových knih Artcraftu, nabídla zvrát v tradičním příběhu, kdy Mary přijala práci hlídání dětí a vzala s sebou své malé jehňátko.

Docela odlišná byla jak obsahem, tak ilustrací Československá série pozoruhodně inovativních pop – up knih s ilustracemi Vojtěcha Kubašty. Dílo umělce se nejprve objevilo v jednoduchých skládaných pop – up reklamních složkách a kartách, ale brzy se rozšířil na celé knihy. Většina z jeho prvních titulů byly pohádky s výraznou barevností a osobitým grafickým stylem. Všechny byly naformátovány vodorovně s textem vytištěným rovnoběžně s hřbetem. Příkladem z tohoto období je *Šípková Růženka* (1956). Po zatažení za táhlo na straně obálky se princ vzdálí a na jeho místě se objeví stará žena. Osm pop – up dvoustránek stojí v pravém úhlu k divákovi a většina má táhla pro přesun obrázku. Ve spodní části ilustrace je krátký text. Koncem 50. a počátkem 60. let Kubašta ilustroval a konstruoval knihy s okénky, vyřezávanými do desek, přes které bylo možné prohlížet vnitřní postavy. V *Gulliverových cestách* je Gulliver vidět na obálce, jak se chystá smeknout klobouk před králem. Když se otevře přední kryt, Gulliverova ruka si sundá klobouk a drží ho vysoko nad pasem. Každá stránka této knihy je plná textu a poutavých, barevných ilustrací. Jediné velké pop – up na posledních dvou stránkách ukazuje Gullivera obklopeného loděmi. Kubaštova práce se stala mnohem komplexnější s vydáním série velkoformátových pop – upů vydaných v letech 1960 až 1962. *Plavba Marca Pola*, *Králík Ricky*, *Den lovu bizonů* a *Peter a Sally na farmě* jsou příklady titulů z této výjimečné série. Každá má stránky textu následované jednoduchým, objemným, dvoustránkovým pop – up. Rozpustili kluci Tip a Top a jejich jezevčík Tap hráli na

začátku 60. let v osmi knihách. Stejně jako dřívější Kubaštovy pohádkové knihy měl *Tip & Top Go Camping* (1962) kartonový přebal a byl tištěn na šířku.

3.7 Papíroví inženýři

V 60. letech 20. století došlo k oživení pop – up knih, což lze z velké části přičíst rozvoji balíren knih – společností, které vyrábějí knihy pro nakladatele. Balič pracuje na vývoji původního konceptu, koordinuje výstupy spisovatelů a ilustrátorů a dohlíží na tisk a dodání vázaných kopií. Baliči měli své vlastní umělce, kteří dělali design, a termín "papírový inženýr" byl vytvořen v 60. letech 20. století. Od té doby začali umělci získávat uznání za pop – up a další mechanismy.

Hallmark Cards začala produkovat pop – up knihy v roce 1966 a na konci 60. a 70. let vydala asi 70 knih jednotného rozměru a stylu. Navzdory podobnosti ve velikosti se probíraná témata značně lišila. Od tradičních příběhů jako *Jack a fazolový stonek* přes hravé příběhy jako *Den na farmě* až po hloupé příběhy, jako je *Co byste měli dělat, když kýchne velryba?*. Hallmark také vyrobil tři desítky velkých pop – up dekorací na stůl. Většina z nich byla sezónní expozice pro svátky, ale jiné byly navrženy tak, aby se používaly k oslavě narozenin, svateb a dalších zvláštních událostí.

V roce 1965 Instant Maxwell House Coffee vydala prémiovou reklamu *Historie našich prezidentů* s dvoustránkovými pop – up, vysvětlujícím textem a krátkou biografií představující každého z amerických prezidentů. Společnost Wrigley Company, výrobce žvýkaček, vyrobila sérii vzdělávacích pop – up vložek, které se objevovaly v dětských časopisech. Skřítek s tělem vyrobeným ze žvýkačky, provedl děti po zoo a popsals zvířata, od bobrů a mývalů po velbloudy a klokany. Děti byly vyzvány, aby shromáždily všechny pop – up a slepily je dohromady, aby vytvořily kompletní sadu.

3.8 Největší sláva pop – up knih

Zatímco od poloviny 60. let vycházelo mnoho pop – up knih, exploze, ke které došlo v 80. letech, se nepodobala ničemu, co jsme předtím viděli. Byly vyrobeny stovky mimořádných knih, které využívaly nově vyvinuté formáty a mechanismy. Pop – up knihy, které byly v minulosti často odmítány jako hračky nebo efeméry, začaly být přijímány a oceňovány pro svou uměleckou, obsahovou a mechanickou vynalézavost. *Strašidelný dům* Jana Pienkowského byla jednou z prvních pop – up knih, které získaly oficiální uznání a v roce 1980 jí Britská asociace knihoven udělila medaili Kate Greenaway.

Témata pokrytá pop – up knihami se také začala měnit. *Inside the Personal Computer: An Illustrated Introduction in 3 Dimensions* byl pop – up průvodce nejmodernějším počítačem z roku 1984. Další naučnou pop – up knihou byla *The Working Camera: The World's First Three – Dimensional Guide to Photography Made Easy* (1986).

Vyskakovací okna byla také použita k vylepšení textu. Svítivé akvarely a dramatická pop – up Keitha Moseleyho ožívují báseň od Henryho Wadswortha Longfellowa *Hiawatha* (1988). *The Human Body* (1983) a *Facts of Life* (1984) zkoumají lidské orgány a anatomii v podstatě stejným způsobem jako jejich předchůdci v 17. století. V *Už jste viděli POG?* (1988) tvoříte bláznivá zvířata kombinováním různých stránek; vrch prasete a zadek psa tvoří pog. Minimální text je téměř irelevantní, protože obrázky vyprávějí příběh. *Don't Go Out Tonight: A Creepy Concertina Pop – up* (1982) znovu představil další mechanismus používaný v 19. století. Peepshows se také znovu objevily v 80. letech. Čtenáři *Venkovské farmy Tomieho dePaoly* (1984) se dívali skrz plastové okno stodoly na obálce, viděli lidi a zvířata na farmě vyobrazené v devítidílném trojrozměrném zobrazení.

Pop – up knihy jsou obvykle považovány za knihy pro děti, ale řada knih během 80. let byla navržena pro dospělé. Ronald King's *Alphabeta Concertina* (1983) je kniha dopisů tvořená papírovým proužkem skládaným ve stylu harmoniky. Má 54 bílých ploch stránek, ze kterých vyskakují písmena; A–M na jedné straně proužku, N–Z na druhé. Zcela jiný je *The Pop – up White House* (1983), satirický pohled na éru prezidenta Ronalda Reagana. Série National Geographic Action Book od roku 1985 do roku 1994. *Amazing Monkeys* a *Hide and Seek*, první dvě knihy v sérii, papírově zpracovali James Roger Diaz, John Strejan a Rodger Smith. Díky sofistikovaným pop – up, podrobným ilustracím a dobrému textu byly tyto knihy vynikajícími příklady toho, jak může trojrozměrná práce zlepšit čtenářovo porozumění přírodě.

I když během 80. let vyšly stovky pop – up knih, mnoho lidí se s pop – up seznámilo možná právě díky přílohám v časopisech. Reakce veřejnosti byla přezkoumána jak inzerenty, tak vědci. Zatímco vložka stála 35 % ročního reklamního rozpočtu společnosti, studie informovanosti čtenářů zjistila, že 97 % dotázaných si ji pamatovalo. Protože účelem reklamy je pomoci spotřebiteli zapamatovat si produkt. Pop – up reklama v časopisech se používala také k prodeji počítačů, alkoholu a cigaret.

3.9 Moderní pop – up

Nové pop – up knihy využívají k vyprávění svých příběhů chytré obaly a originální nápady. Knihy *Snack Pack Books* (1995) jsou souborem tří krabic podobných cereáliím. Uvnitř každé krabice je malá kniha, která ukazuje, kde se v každodenním životě vyskytují čtverce, trojúhelníky a kruhy. Žlutá krabice ve tvaru ledničky tvoří obálku, na *Co je v lednici* (1994). Uvnitř dveří jsou výsuvné panely vyplněny policemi s abecedně řazenými produkty a trojrozměrnou scénou. V několika knihách Davida Pelhama je obal důležitou součástí příběhu. Forma papírového hamburgeru obal pro knihu *Senzační Samburger* (1995), krabice od pizzy pro *Sam's Pizza* (1996) a krabice čokolády skrývá příběh *Sam's Surprise* (1992).

David Carter začal s tvorbou v 80. letech 20. století a získal uznání se svou sérií knih *Bugs in a Box*. *Love Bugs* (1995), s červeným fóliovým obalem ve tvaru srdce, je plná roztomilých brouků. Příroda je přesně zobrazena v mnoha pop – up knihách. *The Ultimate Bug Book* (1993) obsahuje informativní text a vyskakovací okna, která vysvětlují, jak hmyz žije, jí a jak se brání. Velký čmelák je jediné pop – up v *The Bee* (1991), ale ukazuje, jak efektivně lze použít složitý mechanismus k pochopení druhu.

První pop – up kniha Roberta Sabudy *Vánoční abeceda* (1994), je nápaditá a krásná kniha s 26 bílými okny uvnitř barevných karet. Jeho *Cookie Count* (1997) je jak tradiční počítací kniha, tak mistrovský úspěch v papírenském inženýrství, doplněný o točící se větrníky a stojící perníkovou chaloupku. Na první stránce Sabudových *Letopisů Narnie* (2007) čtenáře přivítá dramatická pop – up ilustrace velkého Narnijského lva Aslana. Matthew Reinhart a Robert Sabuda spolupracovali na řadě úžasných knih. Jejich série *Encyclopedia Prehistorica* zkoumá dinosaury (2005), *Žraloci* (2006) a *Mega-beasts* (2007). Každá kniha je plná více než 35 složitých pop – up.

Knihy Rudyarda Kiplinga *The Jungle Book* (2006) byla odborně interpretována Matthewem Reinhartem pomocí objemných a složitých pop – up. Reinhart dosáhl do jiné sféry se *Star Wars: Pop – up Galaxy* (2007). Kniha oslavující 30. výročí klasického filmu je encyklopedie v přehledu lidí, míst a událostí, které formovaly vesmír Star Wars. První kniha Matthewa Reinharta, *Pop – up Book of Fobias* (1999). V této knize dovedně papírově vytvořil zlověstné ilustrace a nenechal nikoho na pochybách, proč může být setkání s výškami, zubařským křeslem a pavouky děsivými zážitky. Podobně jeho *Pop – up Book of Nightmares* (2001) ukazovalo strašidelné ilustrace a pop – up inspirující noční můry.

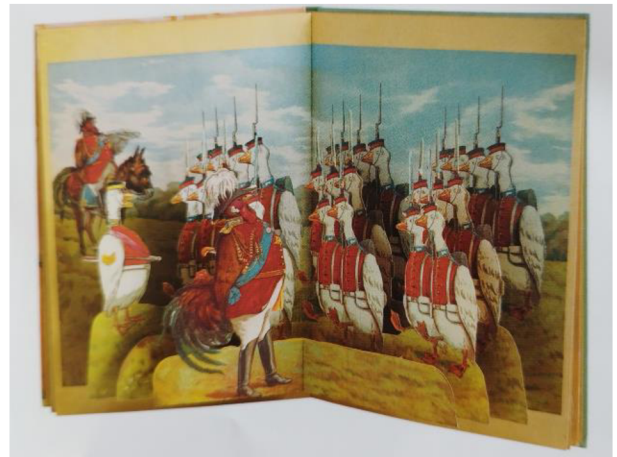
Obr. 6 – Kalendarium

Obr. 9 - Raphael Tuck - Little Red Riding Hood

Obr. 7 - Ars Magna

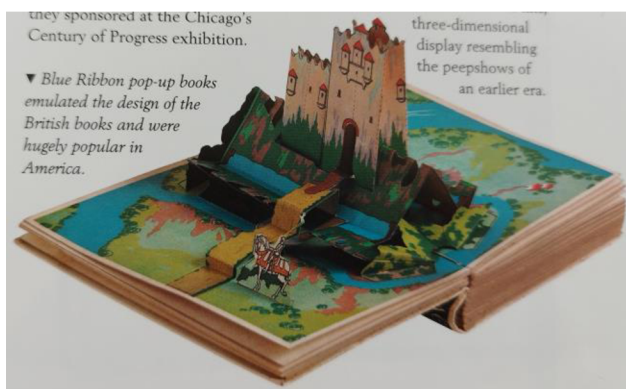
Obr. 10 - Ernest Nister stand - up illustrations

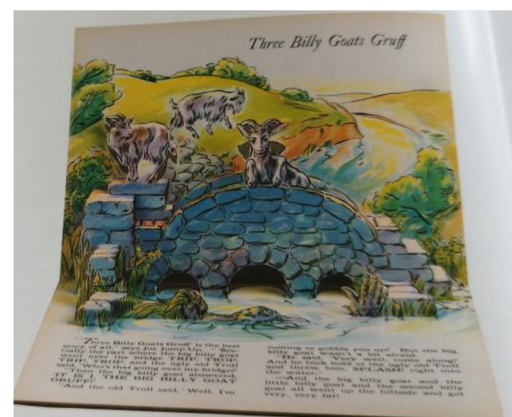
Obr. 8 - Harlequinades

Obr. 11 - The Daily Express Children's Annual

Obr. 12 - Blue Ribbon pop - ups book

Obr. 13 - Jolly Jump - ups

Obr. 14 - Peter and Sally on the Farm - Vojtěch Kubašta

Obr. 15 - Bennet Cerf's Pop - up Riddles

Obr. 16 - The Pop - up Book of Gnomes

Obr. 17 - The Crocodile and the Dumper Truck

Obr. 18 - Dinosaurs

Obr. 19 - Sam's Pizza

4 POP – UP MECHANISMY

Když už víme něco o pop – up knihách, můžeme se podívat na základní a nejvíce používané mechanismy. Zejména na ty, které jsou použité i v mé práci.

4.1 Volvelles

Disky, kola nebo vyříznuté papírové ručičky. Bývají připevněny nýtem, aby se mohly otáčet kolem své osy. Existuje spousta možností jako např. do disků vyříznout další otvory, aby byly vidět texty a ilustrace na podkladové stránce.

4.2 Wheel

Mezi dvě strany papíru je vloženo kolo. Je přichyceno nýtem nebo vrchním papírem. Přes vyříznuté otvory jsou vidět ilustrace a texty. Kolem se dá otáčet, a tedy měnit ilustrace, které jsou vidět ve výřezu.

4.3 Flaps

Ilustrované klapky, může být jedna nebo i více nalepených ve vrstvách. Zvednutím klapky se odkryje ilustrace nebo text pod ní.

4.4 Dissolving wheel

Jedná se o papírové lamely, které se překrývají. Když se zatáhne za mechanismus, ilustrace se transformuje do jiné. Po zatažení na zpět se ilustrace vrátí do původní první. Mechanismus může být vertikální, horizontální, ale převážně se používá kruhový.

4.5 Pull tabs

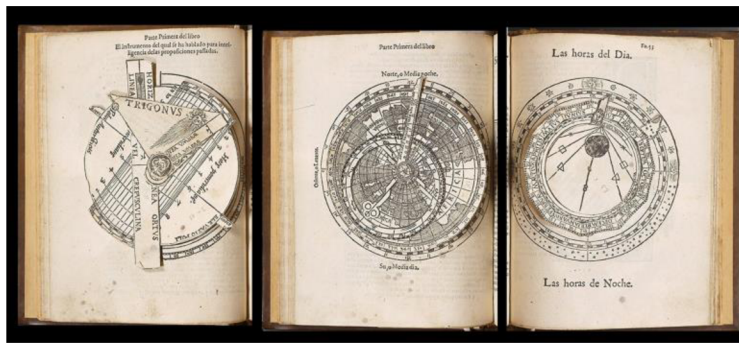
Neboli táhla, mechanismy, které dokáží rozpohybovat celou ilustraci. Propojením několika dílů pomocí nýtů, se dokáže rozpohybovat i několik částí ilustrace najednou. Také se dá použít i velmi jednoduše, kdy se zatáhne za papírový proužek, označený nebo přesahující formát knihy, a pohne se jen jedna část ilustrace např. liška vyskočí z keře.

4.6 Multiple layers

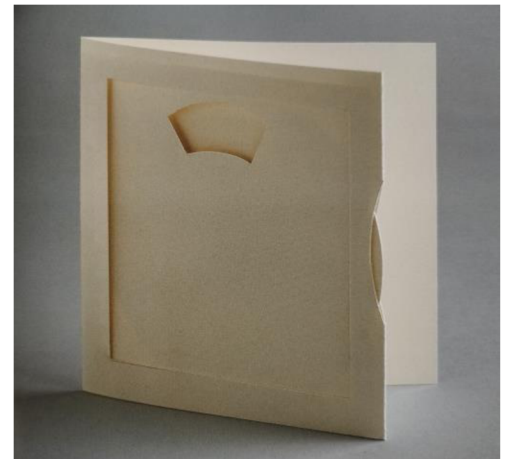
Při otevření knihy v pravém úhlu se zobrazí trojrozměrná scéna.

4.7 Living models

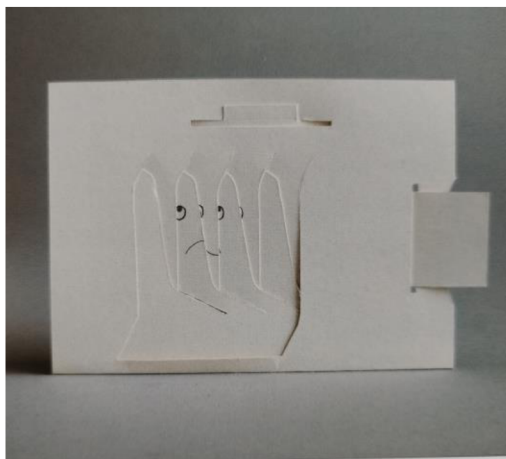
Ilustrace a jakékoliv trojrozměrné scény, na které je možno nahlížet ze všech čtyř stran.

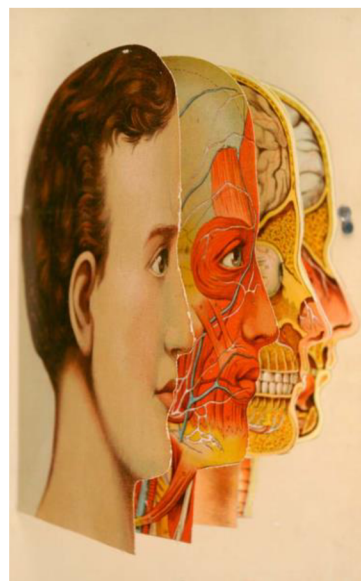
Obr. 20 - Volvelles – Movable Circles in Books

Obr. 21 - Wheel

Obr. 23 - Dissolving technique

Obr. 22 - Flaps

Obr. 25 - Multiple layers

Obr. 24 - Pull tabs

Obr. 26 - Living models

PRAKTICKÁ ČÁST

5 POP – UP KNIHA

5.1 Inspirace

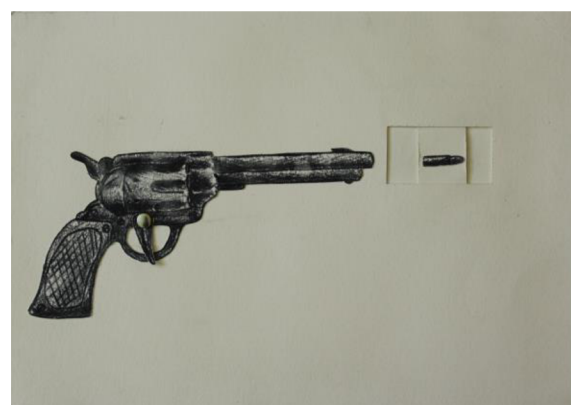
Výběr tématu bakalářské práce pro mě byl jasný hned od začátku. Ilustrace v knihách obdivuji již od ranných let, trávila jsem hodiny jen listováním knih a prohlížením obrázků, později jejich překreslováním. Když jsem zvládala číst složitější příběhy, kde ilustrace v knihách chyběly, dokreslovala jsem si vlastní. Ke svým oblíbeným z dětství se vracím do dnes při hledání inspirace pro mou vlastní tvorbu, např. *Povídej pohádku* od Adolfa Dudka, *Bubáci a hastrmani* od Josefa Lady, *Knížka Ferdý Mravence* od Ondřeje Sekory. Nejvíce jsem obdivovala listy *Babička vypráví nejkrásnější příběhy z celého světa*, na dvojlistu je napsána pohádka doprovázena obrázky od různých ilustrátorů např. *O Červené Karkulce* a *O ošklivém kačátku* od Chantal Dumouxové, *Závod v běhu* a *Jak kojot stvořil člověka* od Carlo Trinco, *O třech malých prasátkách* od Thierry Serafin. K první trojrozměrné knize jsem se dostala na základní škole, obdivovala jsem, jak někdo dokázal vymyslet, tak perfektní systém, který do sebe zapadá. Když začaly být tyto knihy na českém trhu dostupnější, chodila jsem je obdivovat do knihkupectví, bohužel jsem se nikdy nestala jejich vlastníkem.

První ilustrátorskou výzvou pro mě byla klauzurní práce na střední škole, zadání znělo minimálně 5 ilustrací ke kapitolám, obal knihy a sazba stránek příběhu *Drákula*. Dlouho jsem si nevěděla rady, nechtěla jsem dělat nic obyčejného. S příběhem Drákyly pracovalo ještě několik mých spolužáků a já mezi nimi chtěla vyniknout něčím neobvyklým. Zvolila jsem jednoduché, pohyblivé ilustrace např. vlaku se točily kola, náboj „vyletěl“ z pistole. Bylo to první poznávání, seznámení s formou pop – up a pohyblivými ilustracemi. Při práci se objevilo spoustu problémů a přešlapů, ale výsledek mě neuvěřitelně bavil a věděla jsem, že tohle je cesta, kterou chci jít dál. Maturitní práce, autorská kniha *O Kobližkovi*, pro mne byla možnost překonat další výzvu. Kniha s 10 dvojstránkami plnými barevných velkých pop – up, pro mě jako splněný dětský sen. Všechny ilustrace jsou originální, vše je malováno, vyřezáno a skládáno. Nepoužívala jsem žádné grafické programy na počítači, jediný tisk je text pohádky a na obalu knihy. Výsledek není dokonalý, přesto jsem z knihy stále nadšená. Při výrobě jsem získala nespočet zkušeností, se kterými budu pracovat i v bakalářské práci. Další mou pop – up knihou byla pohádka *O velké řepě*, kterou jsem zpracovala ve svém volném čase po ukončení střední školy. Zde jsem zvolila netradiční formát, kdy se kniha otevře jen na 90°, v dolním okraji je text pohádky, na zbytku stránky se rozprostírá postavená ilustrace.

Také jsem upustila od tradiční malované ilustrace, tvořila jsem v programu Adobe Illustrator, tiskla, vyřezala a lepila. Během mého dosavadního studia na vysoké škole vznikly dvě autorské knihy, *Crime scene Do not cross*, na kterých jsem si vyzkoušela další formát. Knihy se dají otevřít do 360°, jsou rozdělené do čtyř částí (čtyř pokojů), v každé se odehrává trochu jiný příběh, v jedné jdete z pokoje do pokoje po stopách vraždy, v druhé po stopách loupeže. Tvorbu všech knih jsem si užívala, proto jsem se rozhodla bakalářskou práci zasvětit také pop – up autorské knize a zase se posunout o něco dál.

Obr. 31 a 32 - *Crime scene Do not cross*

Obr. 27 a 28 - *Ilustrace ke knize Drákula*

Obr. 29 a 30 - *Pop - up kniha O Koblížkovi*

Obr. 31 - *Pop - up kniha O veliké řepě*

5.2 Pohádka

Povídej pohádku je sbírka 12 pohádek, najdeme v ní například Hrnečku, vař!, O veliké řepě, O Koblížkovi také O Červené Karkulce. Tato kniha pro mě byla inspirací při maturitní práci i v mé volné práci, podle jejich textů jsem ztvárnila pohádky O Koblížkovi a O veliké řepě. Nebylo pro mne těžké si zvolit jednu z dalších pohádek, které nabízí. Tentokrát mi padla do oka Karkulka, ovšem nezanedbala jsem řádnou rešerši. Prošla jsem několik odlišných příběhů O Karkulce, které se různě lišili. Někde zcela chybí postava matky, která Karkulku varuje před nebezpečím v lese, také žádosti vlka se liší, někde mu jde o košík s dobrotami, jinde by rád sežal babičku. Původně má být vlk zlou a nebezpečnou postavou, v některých příbězích ovšem končí jako velmi krotký a slabý pes. I postava samotné Karkulky se proměňuje, občas působí naivně a nevyspěle, v některých příbězích naopak vezme situaci do svých rukou a je velmi nebojácná, v takových případech chybí postava myslivce, který ji má i s babičkou zachránit. Postava matky v příběhu nemusí být tolik důležitá, její vynechání nenaruší příběh. Ovšem postava myslivce mi přijde jako stěžejní, vnáší do příběhu záchranu a zodpovědnost. Proto jsem nakonec zůstala u verze z knihy *Povídej pohádku*. Příběh se drží tradičního pojetí, objeví se zde maminka, aby Karkulku varovala. Karkulka zde působí naivně a roztržitě, stále odbíhá od cesty, přesto se s vlkem nebojí mluvit. Vlk nenahání velkou hrůzu, přesto má nekalé plány a je velmi vychytralý, jako v tradičním znění babičku a Karkulku sežere. Postava myslivce zde nezakročí tak moc násilně a vlka nezastřelí, jen mu rozřízne břicho a naplní kamením. Celé znění vybrané pohádky se nachází na konci bakalářské práce v příloze.

5.3 Materiál

Nejdůležitější je kvalitní papír, na výrobu maket postačí obyčejné čtvrtky, ale na realizaci je potřeba pevný, hladký papír, který se bude dobře skládat a lepit. Při výběru finálního papíru, na který se budou tisknout stránky a ilustrace, se musí brát v potaz gramáž, vlákna a trvanlivost papíru. Pokud si nejsem jistá, nechám si vytisknout jen nějaké menší části, na kterých zkouším, jak se mi bude s papírem pracovat.

Když jsou jednotlivé části knihy vytištěné, pokračuje se řezáním, nejlepší je používat skalpel, na větší části odlamovací nožik. U skalpelu se čepele velmi rychle opotřebují, pro hladký řez a snadnou práci je potřeba čepele často měnit nebo ostřit. Klasická plastová pravítka jsou vhodné maximálně na měření, pokud podél pravítka budeme řezat, aby vznikl rovný řez, nejvhodnější je kovové pravítko. Dostatečně velká řezací podložka je

nezbytnost, pokud nechcete rozřezat stůl nebo podlahu. Makety se dají lepit čímkoliv, já používala lepicí pásku, klasické lepidlo v tubě nebo tekutý Herkules. Na realizaci poté speciální lepidlo na papír a knižní vazbu. Nezbytnou součástí jsou tužky různých tvrdostí a guma.

5.4 Návrhy, skici a maketa

Vybranou pohádku jsem pročetla znovu a znovu, musela jsem nad ní přemýšlet po grafické a technické stránce. Potřebovala jsem text rozdělit tak, aby se důležitý děj nerozdělil na dvě stránky a neopakovala se stejná ilustrace. I při samotném skicování a plánování mechanismů na stránkách jsem ještě několikrát text rozdělila jinak. Původně v mé knize mělo být 6 dvojstránek, nakonec jsem ještě 2 přidala. Formát knihy jsem zvolila klasickou velikost A4, po otevření dvojstránky A3, pro snadné počítání a měření mechanismů. Vždy jsem si do skicáře přepsala část pohádky, která se na dvojstránce měla objevit. Poté nastalo rozhodování, jaké mechanismy a pop – up použít. Moje dosavadní práce obsahovaly maximálně dvoje rozdílné pop – up v jedné knize. Tady jsem to chtěla změnit, najít rovnováhu ve využití více různých a pro mě nových prvků a zároveň jednoduchosti. Několik stránek využívá V sklady, flaps, také je zde off – centre layer, pull tabs, velký mechanismus hlavy vlka, V a A rozříznutý sklad.

Když jsem měla představu, jak by jednotlivé stránky měly vypadat a fungovat, přišly na řadu makety. Při jejich výrobě jsem si ujasnila, jak by různé prvky měly být velké, v jakém úhlu nalepené a kde by se měl na stránce nacházet text, aby byl snadno čitelný a ilustrace do něj nezasahovaly. Zde jsem narazila na první problémy, některé sklady jsem musela měnit, aby nevyčnívaly ze zavřených stránek a znovu zasahovat do návrhů stránek. Nakonec všechny fungovaly a já začala skicovat postavy a okolí. Nejdříve do skicáře, skici jsem si poté nafotila a pomocí grafického tabletu a Adobe Illustrator překreslila v počítači. Jedna z mých semestrálních prací se věnovala komiksu *O Karkulce*, nakonec místo komiksu vznikl spíše příběh doprovázený obrázky, ale tato práce stále byla pro mou bakalářskou práci přínosná. Seznámila jsem se s jiným zněním pohádky, vyzkoušela jiný styl kresby a barevnosti. Jednoduchá barevnost mě natolik oslovila, že jsem ji s menšími změnami chtěla využít i tady. Pro okolí (lesy, keře, chalupy) jsem zvolila 5 odstínů šedé. Pro hlavní postavy (Karkulka, vlk, myslivec, babička) jsem vybrala dva odstíny (tmavě šedou, černou) a maximálně dvě doplňující barvy např. Karkulka má tmavě šedou, černou, červenou a růžovou, vlk má černou, tmavě šedou a výraznou žlutou.

Obr. 40 - Maketa

Obr. 41 - Maketa

Obr. 42 - Maketa

Obr. 43 - Maketa

Obr. 44 - Maketa

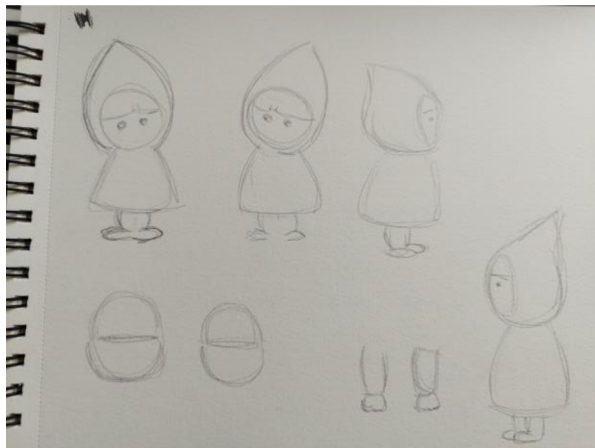
Obr. 45 - Maketa

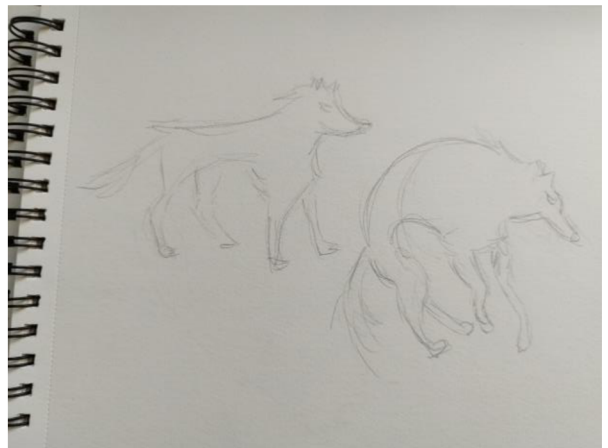
Obr. 46 - Maketa

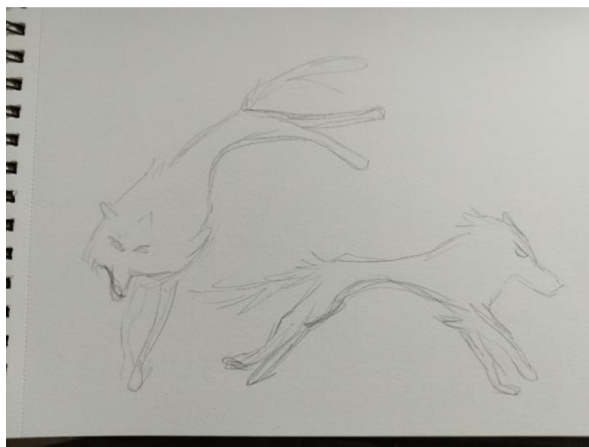
Obr. 47 - Maketa

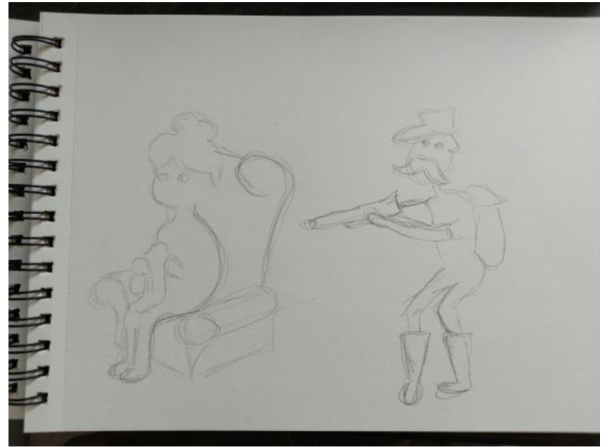
Obr. 48 - Skici

Obr. 49 - Skici

Obr. 50 - Skici

Obr. 51 - Skici

Obr. 52 - Skici

5.5 Realizace

S každou dvojstránkou jsem pracovala samostatně. V programu Adobe InDesign jsem napsala a umístila část textu pohádky na stránku. Velikost písma a font jsem se snažila volit vhodný pro dětské čtenáře. V Adobe Illustrator jsem nakreslila, co mělo být na stránce s textem, převedla do PDF a to vložila do Adobe InDesign k připravenému textu. Poté jsem v Adobe Illustrator dokreslila veškeré další prvky, co na stránce mají být. Podle připravených maket jsem si pečlivě naměřila veškeré délky pop – up prvků, aby se nestalo, že někde budou z knihy vyčnívat. Pro ilustrace jsem měla předem vybrané barvy, se kterými jsem chtěla pracovat, ale ze svých dřívějších zkušeností vím, že každá tiskárna tiskne trochu jinak a nemám správně kalibrovaný monitor. Tady nastal velký problém. První plán tisku ve škole, kde tiskárny a barvy znám, nevyšel. Kolega, který má tiskárnu na starost byl delší dobu nemocný, tudíž tiskárny neměl kdo obsluhovat. Připravila jsem si tedy menší vzorník barev, kde jsem měla mnou vybrané barvy i několik dalších variant. V tu chvíli začal maraton obcházení všech tiskáren v okolí. Potřebovala jsem co nejvíce přesné barvy, správný dostatečně tvrdý papír, na který mohou tisknout velikost A3 a tisk do druhého dne. V několika tiskárnách mne odmítli hned, jakmile uslyšeli tisk do druhého dne. V jedné tiskárně barvy naprosto neodpovídaly. Na vzorníku nebyl vidět rozdíl mezi tmavě hnědou a tmavě modrou, všechny tmavé barvy vypadaly jako černá. Až poslední tiskárna měla úspěch, s dodáním do druhého dne nebyl problém a barvy nebyly vůbec špatné. Když jsem měla všechny potřebné tisky, začalo řezání, stříhání, skládání a lepení. Poté co jednotlivé dvojstrany fungovaly, lepidlo bylo dostatečně zaschlé, mohly být slepeny dohromady. Na začátek jsem přidala stránky s frontispisem a hlavním titulem, na konec tiráž. Přišla řada na vazbu. Dva kusy lepenky, o něco větší než A4 (velikost knihy), na které jsem nalepila připravený vytištěný přebal. Přebal musí být větší než lepenky, aby se dal přehnout na zadní stranu lepenky a nestalo se, že se odlepí nebo bude někde chybět. Přebal byl vytištěn na imitaci plátna, má menší gramáž a dobře se s ní pracuje. Imitaci plátna mám vyzkoušenou od maturitní práce, kde jsem ji použila také na přebal knihy. Jako hřbet knihy jsem zvolila jen plátýnko, dostatečně široké, aby se kniha dala pořádně rozevřít a tvrdý hřbet nepřekážel pro vyvstání všech pop – up prvků. Jeden kus plátýnka se nalepí z vnější strany připravených desek a druhý ze strany vnitřní. Pro slepení vnitřního bloku stránek a desek jsem použila čisté A3 stránky. Jednu polovinu jedné A3 jsem celou nalepila k přední desce, druhou polovinu z části k první straně knihy. To stejné se zadní deskou a poslední stranou knihy. Následuje podrobnější popis jednotlivých dvoustránek.

Stránky 1–2 se zabývají odchodem Karkulky do lesa s dárky pro babičku. Zvolila jsem jednoduchý V sklad v několika řadách. První nejzadnější sklad zobrazuje chaloupku v kopcích, kde bydlí Karkulka. Od chaloupky se line cesta, která z pop – up skladu pokračuje na podkladovou stranu. Druhý V sklad je začátek lesa, do kterého míří. Na stromech jsou klapky, po zvednutí odkryjí lesní zvířátka. K tomuto skladu je připevněn jeden menší s dalšími stromy. Je připevněn tak, aby nemusel být v přehybu stran. Třetí V sklad je Karkulka na lesní cestě s keří, kde je ještě jedna klapka se zvířátkem. K tomuto skladu je také připevněn jeden menší, mimo přehyb stran.

Stránky 3–4 jsou příchodem do lesa. Vrchní stránky (velké klapky) se dají odklopit a ukáže se lesní cesta, stromy a keře. Také je zde jedna klapka, pod kterou se schovává lesní zvířátko.

Stránky 5–6 mají off – centre layer, to znamená jednu vrstvu/část stránky, která se překládá v jiných místech než hlavní podkladová stránka. Na těchto stránkách se již nacházíme uprostřed hlubokého lesa. První off – centre je připevněn k podkladové stránce. Zatažením táhla z keře vysuneme vlka, který „vyskočí“ na Karkulku. Druhý off – centre je z části připevněn k prvnímu a k podkladové stránce. Zde je Karkulka mezi květinami, které podle příběhu trhá babičce k narozeninám.

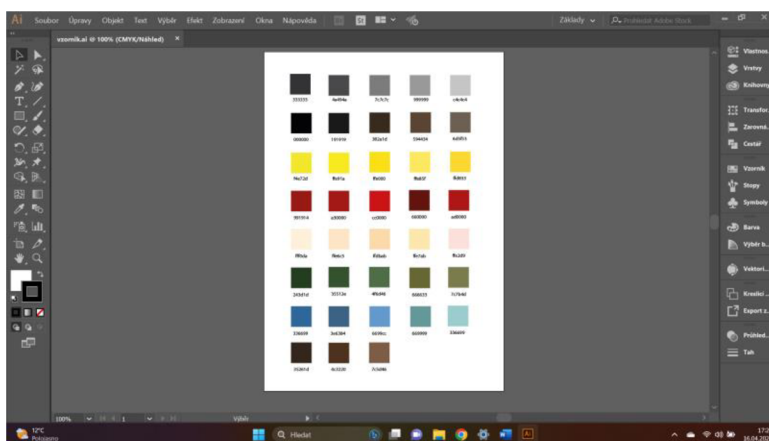
Stránky 7–8 jsou jednodušší. Na podkladové stránce je ilustrace vlka běžící do babiččiny chaloupky. Chaloupka je na větší klapce, po odklopení můžeme nahlédnout dovnitř do chaloupky, kde najdeme babičku sedět na křesle a plést.

Stránky 9–10 mají jeden z nejzajímavějších prvků, pro mě i dost složitým vzhledem k tomu, že jsem se s ním setkala poprvé. V několika vrstvách prvek znázorňuje tlamu vlka, jak polyká Karkulku. Na podkladové stránce je vnitřní strana tlamy vlka, ve spodní části tlamy se nachází dva rovnostranné trojúhelníky (větší a menší). Osa souměrnosti trojúhelníku musí být na přelomu podkladové stránky. Spodní stranu mají společnou a rozříznutou, větší je podél hran ohnutý dovnitř, menší je podél hran ohnutý ven. Stejně trojúhelníky má prvek Karkulky. Karkulka je ohnutá podle osy souměrnosti trojúhelníků na půl. Vnitřní menší trojúhelník se přesně přilepí k trojúhelníku na podkladové straně. Třetí vrstva má vnějšek tlamy, schová mechanismus. Tlama se pomyslně rozdělí na dvě části u čumáku i u brady. Přesně v té části se nalepí třetí vrstva, tak, aby na sebe tlama z obou vrstev navazovala. Na těchto stránkách je text nejdelší, jsou zde Karkulčiny ikonické otázky na převlečeného vlka. Text se k mechanismu skvěle hodí, byla škoda ho rozdělit na více částí.

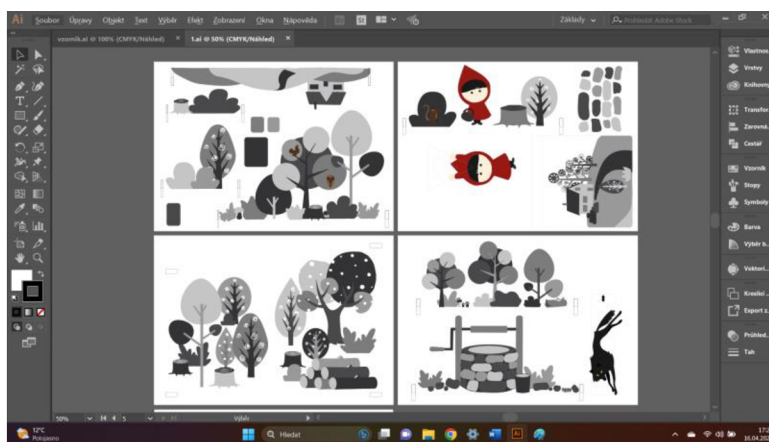
Stránky 11–12 sdílí styl se stránkami 1–2, také se zde objeví nová postava myslivce. První zadní A sklad ukazuje babiččinu chaloupku. Druhý A sklad myslivce s puškou, připraveného čelit nebezpečí. Třetí A sklad jsou stromy a keře, dodávají věrohodnost, že se myslivec nachází uprostřed lesa.

Stránky 13–14 mají opět jednodušší mechanismus. Část příběhu popisuje záchranu babičky a Karkulky. Také že vlkovi do břicha zašili kamenní. Proto ilustrace ležícího vlka. Při otevírání a zavírání stránky se otevírá i mechanismus na jeho břicho, který má představovat rozříznuté břicho. V břicho jsou naházené jednotlivé kameny, které se dají vyndat a zandat. Kameny v břicho při nedobrému zavření plně nedrží, při výrobě se mi několikrát stalo, že vypadaly. Bohužel jsem nepřišla na způsob, jak je udržet uvnitř.

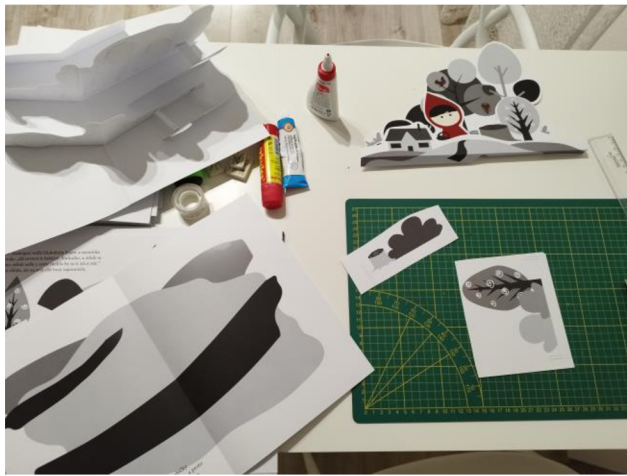
Stránky 15–16 několik A skladů a finále příběhu, kdy se vlk chce napít ze studny a tíhou kamenů do ní spadne. Zadní A sklad dokresluje prostředí pomocí, stromů, keřů atd. Důležitý je přední A sklad, kde je studna s táhlem. Při zatažení je možné vlka posouvat do studny a ven.

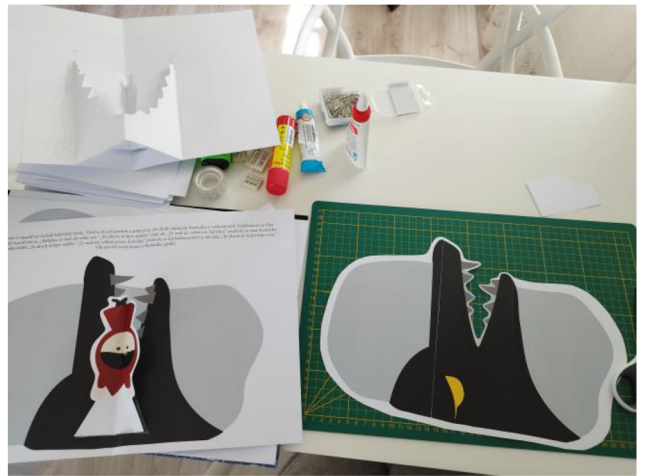
Obr. 53 – Vzorník barev

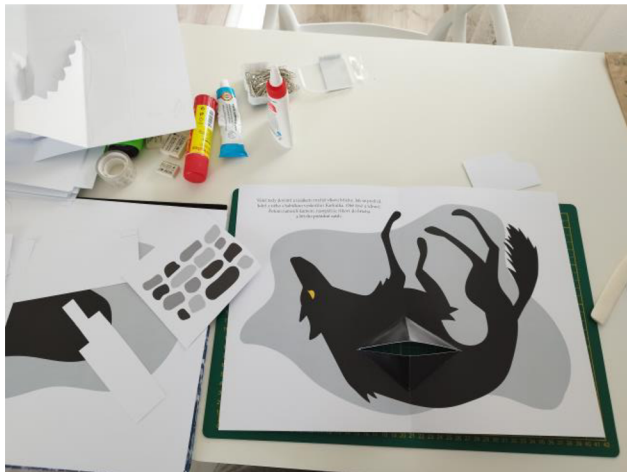
Obr. 54 - Příprava na tisk

Obr. 55 - Výroba

Obr. 56 - Výroba

Obr. 57 - Výroba

Obr. 58 - Strana 1 - 2

Obr. 59 - Detail strany 1 - 2

Obr. 60 - Strana 3 - 4

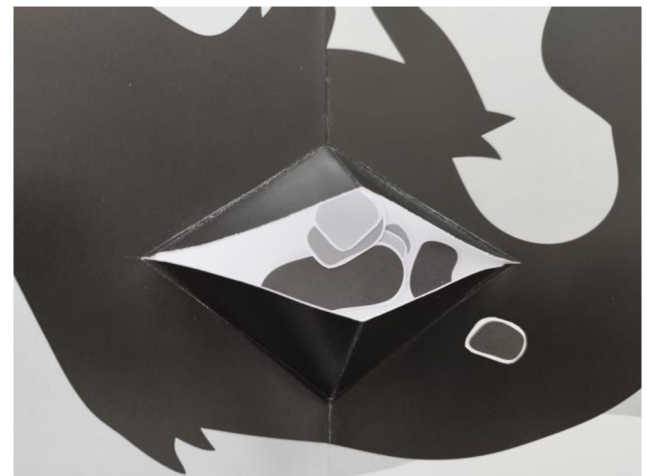
Obr. 61 - Detail strany 3 - 4

Obr. 62 - Strana 7-8

Obr. 63 - Strana 13 - 14

Obr. 64 - Detail strany 13 - 14

Obr. 65 - Strana 15 - 16

Obr. 66 - Detail strany 15 - 16

ZÁVĚR

Svět knihy je obrovské pole možností i příležitostí. Ponořit se ať už do četby knihy nebo do její výroby je pro mne nejvyšší možná forma relaxace, proto jsem si bakalářskou práci doslova užívala. Díky předchozím zkušenostem s výrobou knih a pop – up jsem měla představu, kolik času a práce za takovým dílem stojí. Nejdůležitější je fantazie, prostorové vidění, přesnost a preciznost. Tato práce měla mé hranice posunout zase o něco dál.

Měla jsem možnost naučit se nové mechanismy a prvky, prozkoumat novou literaturu věnující se pop – up a předat její obsah dalším tvůrcům prostřednictvím mé bakalářské práce. Myslím, že svůj hlavní cíl, zdokonalit se ve tvoření pop – up knih, jsem splnila. Rozhodnutí pracovat v počítačových grafických programech, hodnotím kladně. Klasická malba, kterou jsem použila na maturitní práci, má něco do sebe, ale obnáší to nespočet hodin práce a skládání prvků se musí zdařit napoprvé. Nesnáze s tiskárnami se přes veškeré úskalí vyřešily, výsledné tisky ilustrací a prvků dopadly lépe, než jsem doufala. Ve výrobě obálky nejsem zběhlá, tato část práce pro mě byla neděsivější. Když si vzpomenu na obálku maturitní práce, nejsem s ní vůbec spokojená. Obavy, že obálka dopadne stejně, zmizely, díky pomoci mého vedoucího MgA. Jakuba Horského. S výrobou mi pomohl a vše detailně vysvětlil.

Výsledná práce mě baví, jsem s ní velmi spokojená. Kniha je otevřená jak dětem, tak i díky své netradiční barevnosti a zábavnosti pop – up dospělým. Věřím, že i nadále se budu moci věnovat knihám, které budou bavit.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura

PAVLÁT, Leo. Tajemství knihy. 2. vydání. Praha: Albatros, 1988. ISBN 13-858-88.

REISSNER, Martin. Ilustrace: Pohledy na výtvarný doprovod české dětské knihy. Brno: Moravské zemské muzeum, 2015. ISBN 978-80-7028-439-1.

DUDEK, Adolf. Povídej pohádku. Vyd. 3. Ostrava: Librex, 1999. ISBN 80-7228-098-8.

TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot. Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656.

HIEBERT, Helen. Pop-up skládanky: prostorové pohyblivé papírové modely. Brno: Zoner Press, 2018. Encyklopedie Zoner Press. ISBN 978-80-7413-361-9.

KOŘÍNKOVÁ, Kristýna. Pop-up kniha. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 71 s. Bakalářská práce

SVOBODOVÁ, Jana. Autorská kniha - experiment - koncept - kniha jako artefakt - současný knižní projekt. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. 52 s. Bakalářská práce

FRANCOVÁ, Kamila. Ilustrace dětské knihy. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Paláckého, 2019. 57 s. Bakalářská práce

Internet

Nejkrásnější knihy na prázdniny. *Czech illustrators* [online]. Praha, 2018 [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://www.czechillustrators.cz/2018/06/28/nejkrasnejsi-knihy-na-prazdniny/>

The Fan Brothers. *The Fan Brothers* [online]. [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <http://www.thefanbrothers.com/about>

Marek Rubec. *Databáze knih* [online]. Praha [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/autori/marek-rubec-67548>

CitacePRO. *Citace* [online]. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.citace.com/vytvorit-citaci>

Obrázky

Obr. 1 - Mach a Šebestová ve škole. In: *AlbatrosMedia* [online]. [cit. 2023-04-09].

Dostupné z: <https://www.albatrosmedia.cz/tituly/9628109/mach-a-sebestova-ve-skole/>

Obr. 2 - Jiří Šalamoun: Maxipes Fík. In: *Artarchiv* [online]. [cit. 2023-04-09].

Dostupné z: <https://eshop.artarchiv.cz/Jiri-Salamoun-Maxipes-Fik-d990.htm>

Obr. 3 - Marcelín Pivoňka. In: *Databáze knih* [online]. [cit. 2023-04-09].

Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/marcelin-pivonka-379372>

Obr. 4 - Moře potkalo oblohu. In: *AlbatrosMedia* [online]. [cit. 2023-04-09].

Dostupné z: <https://www.albatrosmedia.cz/tituly/52925144/more-potkalo-oblohu/>

Obr. 5 - Jarmil in India - premiéra dalšího komiksu Marka Rubce. In: *České Centrum Varšava* [online]. [cit. 2023-04-09].

Dostupné z: <https://warsaw.czechcentres.cz/program/jarmil-in-india-premiera-dalsiho-komiksu-marka-rubce>

Obr. 6 - Kalendarium. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 10.

Obr. 7 - Ars Magna. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 10.

Obr. 8 - Harlequinades. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 13.

Obr. 9 - Raphael Tuck - Little Red Riding Hood. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 15.

Obr. 10 - Ernest Nister stand - up illustrations. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 16.

Obr. 11 - The Daily Express Children's Annual. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 18.

Obr. 12 - Blue Ribbon pop - ups book. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 19.

Obr. 13 - Jolly Jump - ups. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 20.

Obr. 14 - Peter and Sally on the Farm - Vojtěch Kubašta. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 23.

Obr. 15 - Bennet Cerf's Pop - up Riddles. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 24.

Obr. 16 - The Pop - up Book of Gnomes. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 26.

Obr. 17 - The Crocodile and the Dumper Truck. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in*

the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot. Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 28.

Obr. 18 - Dinosaurs. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 31.

Obr. 19 - Sam's Pizza. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 30.

Obr. 20 - Volvelles – Movable Circles in Books. In: *Pictures & Conversations* [online]. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: https://scl-blog.library.claremont.edu/2016/07/01/volvelles_-_movable_circles_in/

Obr. 21 - Wheel. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 138.

Obr. 22 - Flaps, Animated Anatomies, An Exhibition of Antique Medical Pop-Up Books. In: *Laughing Squid* [online]. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://laughingsquid.com/animated-anatomies-an-exhibition-of-antique-medical-pop-up-books/>

Obr. 23 - Dissolving technique. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 142.

Obr. 24 - Pull tabs. In: TRISH, Phillips a Ann MONTANARO. *Practical Pop-Ups and Paper Engineering: A Step-By-Step Course in the Art of Creative Card-Making, More Than 100 Techniques and Projects, in 1000 Phot.* Ohio: Lorenz Books, 2018. ISBN 9780754834656, s. 120.

Obr. 25 - Multiple layers, About. In: *The Allegro Book Collection* [online]. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z:

<https://allegrobookcollection.typepad.com/allegrobookcollection/about.html>

Obr. 26 - Living models, 19 Pop-Up Books Adults Won't Want To Share With Their Kids. In: *BuzzFeed* [online]. [cit. 2023-04-09].

Dostupné z: <https://www.buzzfeed.com/hbraga/pop-up-books-adults-wont-want-to-share?epik=dj0yJnU9b3NnalRVenN5ZlB1b240bVpjOXFNazFXa2pNSU84Q0MmcD0wJm44dnRlSER3TjJPNW16UXY2azR6YTdidyZ0PUFBQUFBR1EwVDdv>

Obr. 27 - 66 – autorské fotografie

PŘÍLOHY

O Červené Karkulce

Bylo jednou jedno děvčátko, a to dostalo od babičky k narozeninám dárek – červenou čepičku. Rádo ji nosilo, a proto jí říkali Červená Karkulka. Jednoho dne poslala maminka Karkulku za babičkou, aby jí zanesla dárky k narozeninám. Cesta k babiččině chaloupce vedla hlubokým lesem a maminka Karkulce přikazovala: „Jdi rovnou k babičce, Karkulko, a nikde se nezdržuj. A ne abys někde sešla z cesty, mohlo by se ti něco stát.“ Karkulka to slíbila, ale na svůj slib brzy zapomněla. Každou chvíli se zastavovala a odbíhala z cesty, aby natrhala pro babičku kytičku lesních květů. V tom lese žil také zlý vlk a ten začal Karkulku sledovat. Brzy jí nadběhl, vynořil se před ní a ptal se: „Kam jdeš, Karkulko?“ „K babičce,“ odpověděla Karkulka. „Nesu jí k narozeninám v košíku dárky. Má chaloupku tamhle za lesem.“ Jakmile to vlk uslyšel, odběhl, aby dorazil do babiččiny chaloupky dříve než Karkulka. Zaklepal na dveře chaloupky a babička se zeptala: „Kdo je to?“ „To jsem já, Karkulka, nesu ti v košíku dárky k narozeninám,“ odpověděl jí tenkým hláskem vlk. Babička si myslela, že je to opravdu Karkulka. Pustila vlka do chaloupky a ten ji spolkl. Potom si nasadil na čumák babiččiny brýle. Vlezl si do její postele a přikryl se. Za chvíli zakleपालa Karkulka a vešla dovnitř. Podívala se na vlka v posteli a podivila se: „Babičko, ty máš ale velké uši.“ „To abych tě lépe slyšela,“ řekl vlk. „Ty máš ale velké oči, babičko,“ podivila se zase Karkulka. A vlk odpověděl: „To abych tě lépe viděla.“ „Ty máš ale velkou pusou, babičko,“ podivila se Karkulka potřetí a vlk řekl: „To abych tě mohl lépe sníst.“ Vlk otevřel svoji tlamu a Karkulku spolkl. Potom si znovu vlezl do postele a usnul. Zanedlouho šel kolem myslivec a uslyšel z okna hlasité chrápání. Podíval se a uviděl v babiččině posteli ležet vlka s velkým břichem. Hned ho napadlo, že vlk spolkl babičku. Vešel tedy dovnitř a tesákem rozřízl vlkovi břicho. Jak se podivil, když z něho s babičkou vyskočila i Karkulka. Obě živé a zdravé. Potom nanosili kamení, nasypali je vlkovi do břicha a břicho pořádně zašili. Vlk se probudil a hned uháněl pryč. Bylo mu ale těžko, proto se chtěl napít ze studny. Když se nakláněl nad vodou, stáhlo ho kamení dolů a již ho nikdo nikdy neviděl.